

Eerste liederenbundel in het Papiaments

Op initiatief van de Palm Music Foundation (www.palm-musicfoundation.com) is de liederenbundel *Bam Canta* die in de jaren 40 van de afgelopen eeuw voor het eerst werd uitgebracht door Nilda Jesurún Pinto en Rudolf Palm gedigitaliseerd en is deze opnieuw als liederenbundel beschikbaar. Het gaat om de allereerste liederenbundel in het Papiaments.

Tekst: J.I.M. (Joop) Halman

In de bundel staan 47 liederen van de eilanden Curaçao, Aruba en Bonaire. De liederen zijn in de 19e en de eerste helft van de 20e eeuw geschreven. Behalve in de bibliotheek en het archief en dan uitsluitend als een 'niet-uitleenbaar exemplaar', was de liederenbundel nergens meer verkrijgbaar. Nilda Maria Jesurún Pinto (1918-1954) gaf als onderwijzeres les aan het St. Martinus College in Otrobanda. Aan het begin van de jaren 40 richtte ze het meisjeskoor De Kanaries op. Samen met haar vriendin en collega Clara (Poppy) Halman-Palm gaf ze met dit koor wekelijks muziekuitvoeringen die uitgezonden werden door de Curom (de Curaçaosche Radio Omroep). Het meisjeskoor werd bij deze uitvoeringen aan de piano begeleid door Rudolf Palm of Jacobo Palm.

Tot in 1954 was de Curom het enige radiozendstation op Curaçao. De Curom werd in 1933 als Curaçaose Radio Vereniging opgericht. De uitzendingen waren in de beginjaren voornamelijk in het Nederlands en de zender werd wel vaker de 'Shellomroep' genoemd. Met de aanstelling in 1943 van Herman de Man (pseudoniem voor de in de oorlog uitgeweken Nederlandse schrijver van joodse origine Salomon Hamburger), werd de

programmakoers drastisch gewijzigd met een keuze voor een substantiële uitbreiding van het aantal programma's in het Papiaments. Aart Broek vermeldt in zijn artikel Geen oorlog zonder lied en letteren dat hij in 1997 publiceerde in *Kristòf*, dat deze uitbreiding onder meer omvatte het uitzenden van een kinderprogramma dat werd verzorgd door Nilda Pinto Jesurún. Ook de in die dagen uiterst populaire Arturo (Tuyuchi) Leito kreeg een eigen programma waar hij schetsen van alledag in kwijt kon. Herman de Man drong ook aan op de medewerking van Nicolaas van Meeteren in programma's die gingen over de Curaçaose volkscultuur. Dit leidde tot de publicatie door Van Meeteren van zijn *Volkskunde van Curaçao*, de eerste volwaardige studie van de volksgebruiken van het eiland.

In 1944 publiceerde Nilda Jesurún Pinto een eerste bundeltje met de teksten van 30 Curaçaose volksliedjes. Denk hierbij aan populaire kinderliedjes als 'Ban, ban, pasa un róndu', 'Buchi Wan, pia fini' of 'E kas, e kas ta bon trahá'. Voor haar kinderprogramma verzamelde Nilda Jesurún Pinto ook volksverhalen. Zij was de eerste die een groot aantal Kompa Nanziverhalen voor een breed publiek in het Papiaments toegankelijk maakte. In 1952 verscheen van haar Kuentanan di Nanzi dat dertig verhalen over

Voorkant van de heruitgave van de liederenbundel *Bam Canta* uit 1948 (titelblad met moderne

Advertentie in de *Amigoe* van 1948 ter promotie van de liederenbundel *Bam Canta*.

de spin Kompa Nanzi bevat. Dit boek werd in 1965 herdrukt en in 1983 door Enrique Muller in fonologische spelling opnieuw uitgegeven. Nilda Maria Jesurún Pinto trouwde in 1948 met Jan Geerdink. Het gezin verhuisde in 1953 naar Nederland. Daar overleed Nilda Jesurún Pinto in 1954 op 35-jarige leeftijd door complicaties in verband met haar zwangerschap.

De jaren 40 van de vorige eeuw kunnen met recht gekenschetst worden als een periode van een ontluikend nationaal bewustzijn op Curaçao. Dit valt ook onmiskenbaar op te merken in de liederenbundel *Bam Canta* die in 1948 werd uitgebracht. Verschillende van de teksten in deze liederenbundel zijn van Curaçaose dichters en schrijvers van het eerste uur zoals Willem (shon Wein) Hoyer, Willem (shon We) Kroon en Arturo (Tuyuchi) Leito.

Net als de dichter-componist Joseph Sickman Corsen (1854-1911), publiceerde ook Willem Manuel (shon Wein) Hoyer (1872-1953), aan het begin van de vorige eeuw gedichten in het Papiaments. Corsen en Hoyer wilden hiermee aantonen dat het mogelijk was om ook in het Papiaments diepgaande gevoelens en gedachten te uiten. In de liederenbundel is het gedicht *Nos Papiamentu* van Willem

Hoyer door Rudolf Palm op muziek gezet. Het is een van de eerste gedichten in het Papiaments en het werd in 1906 gepubliceerd in het weekblad *La Cruz*. Behalve als dichter, genoot Willem Hoyer ook bekendheid vanwege zijn jaarlijks verschijnende 'Almanaque de Curaçao' en de woordenlijsten die hij uitgaf van woorden in het Papiaments. Willem Eligio Kroon (1886-1949) heeft zijn populariteit vooral te danken aan zijn in het Papiaments geschreven romans: 'Yambo bieu ta bolbe na wea' (in 1928) en 'Yu di su mama o kastigu di un abuso' (in 1947). Met de publicatie in 1926 van zijn eerste twee novellen 'E no por kasa' en 'Mester a der'é', ontstond volgens de historicus Johan Hartog de hoop dat de tijd van het Papiamentstalige proza was aangebroken. De gedichten van Willem Kroon werden in 1966 postuum uitgegeven. In de liederenbundel treffen we van Kroon onder meer zijn *Himno riba Kòrsou* en *Kanto riba Kòrsou* aan. In zijn *Kanto riba Kòrsou* pleit hij voor gelijke rechten en rechtvaardigheid. Beide bijdragen van Kroon werden door Rudolf Palm getoonzet. Voor Kroons *Kanto riba Kòrsou* schreef Rudolf Palm op dezelfde tekst zelfs drie muziekvarianten: een wals, een scotisch en een *danzón*.

Bam Canta opnieuw uitgebracht

Arthuro Eduardo (pseudoniem Tuyuchi) Leito (1907-1994) genoot bekendheid vanwege zijn verhalen en dialogen in het weekblad La Cruz. Maar hij gaf ook tientallen novellen uit. Volgens de Curaçaose dichter en schrijver Pierre Lauffer, heeft Leito aanzienlijk bijgedragen aan de leescultuur in het Papiaments. In de muziekbundel heeft Rudolf Palm van Leito Mi Westpunt Stimá, een ode van Leito aan Westpunt, op muziek gezet. Opvallend in de liederenbundel is een aantal tekstuele bijdragen van drie Nederlandse priesters: Stephanus van de Pavert, Paulus Jacobus Poiesz en Philippus Offermans. Alle drie waren zij tijdens hun leven warme pleitbezorgers van het gebruik van het Papiaments.

Stephanus van de Pavert (1860-1930) was de oprichter van de Coöperatieve Vereniging en Nijverheid op Curaçao. Zijn beeltenis prijkt nog altijd op het gebouw gesitueerd in de Breedestraat te Otrobanda dat vroeger bekend stond als de Wenkel di pader. Tegenwoordig is de Maduro & Curiel's Bank in dit gebouw gehuisvest. Van de Pavert was een telg uit een aannemersfamilie en kon wellicht mede door zijn achtergrond, het bouwen niet laten. Zo heeft hij een belangrijk aandeel gehad in het ontwerp en de bouw van de Santa Familiakerk in Otrobanda. De liederenbundel bevat een zestal teksten van Van de Pavert die door respectievelijk de musici Rudolf Palm, Jacobo Palm en Jacobo de Pool op muziek werden gezet.

Paulus Jacobus Poiesz (1870-1919) stond bekend als een eloquent redenaar. Poiesz was oprichter van de

Rudolf Theodorus Palm (1880-1950).

gezellenvereniging St. Jozef op Pietermaai. De kerk van Pietermaai stroomde op zondag helemaal vol wanneer bekend was dat Poiesz die zondag zou preken. Een groot aantal kerkliederen in het Papiaments is van zijn hand. Daarnaast schreef hij ook poëzie en proza in het Papiaments. Als eerste vertaalde hij het gedicht Atardi van Corsen in het Nederlands en droeg

Het meisjeskoor De Kanaries met uiterst links Clara (Poppy) Halman-Palm en uiterst rechts Nilda Geerdink- Jesurún Pinto.

dit gedicht voor tijdens een literaire bijeenkomst in Huize Vredewijk in de Penstraat. Zowel met Willem Hoyer als Joseph Sickman Corsen, die beiden woonden in de wijk Pietermaai, onderhield hij goede contacten. In de liederenbundel komen we van Poiesz zijn Lanta, ban, bon trempan tegen, op muziek gezet door Rudolf Palm.

De priester Philippus Offermans (1909-1982) genoot bekendheid als aalmoezenier in de gevangenis. Hij was een van de grondleggers van de Reclassering en de Kinderbescherming op Curaçao. Daarnaast was hij de initiator en later de geestelijk adviseur van het Centro Social Catolico en bracht hij ook een boek uit met gebeden en gezangen in het Papiaments. Bekend waren ook de kerstspelen met door Offermans zelf gemaakte en gecomponeerde liederen en toneelstukken. Offermans schreef een tekst op de compositie Un poko mas van Johannes (Jantji) Boskaljon. Daarnaast schreef Abram Capello de melodie voor zijn Deber en toonzette Rudolf Palm het Kanto di Laman van Offermans. In 1947 vertrok Offermans naar Peyrusse Grande nabij de Pyreneeën waar hij priester werd in de église Saint Mamet.

Vier liederen in de liederenbundel zijn opgedragen aan prinses Juliana. Ze werden geschreven ter gelegenheid van haar bezoek aan Curaçao in 1944. Het was oorlogstijd. Op internet is een boeiende filmreportage te zien van dit bezoek van prinses Juliana (zie <http://www.vpro.nl/speel.program.7075588.html>). Een onderdeel van het programma van Juliana betrof een bezoek aan radio Curom, destijds gehuisvest in het Riffort. Nadat het meisjeskoor De Kanaries een aantal liederen tot uitvoering bracht voor

prinses Juliana, werd haar een 78-toerenplaat aangeboden met liederen in het Papiaments, gezongen door De Kanaries. De grammofonplaat was een cadeau bestemd voor de kinderen van Juliana. De band van Juliana en van haar kinderen met de Caribische eilanden van het Koninkrijk is altijd gebleven. Tijdens een rondleiding die ik een aantal jaren terug kreeg in Paleis Soestdijk, zag ik in de eetkamer een groot wandkleed hangen met onze zes eilanden. Dagelijks werden het koninklijk paar en de prinsesjes zo herinnerd aan de zes eilanden.

De liederenbundel met 47 liederen bevat een aantal bijzonder mooie liederen die tot de classics van de liederen in het Papiaments kunnen worden gerekend. Hiertoe behoort ongetwijfeld het Un Mariposa waarvan het eerste deel gecomponeerd werd door Jacobo Palm en het tweede deel van de dichter-musicus Joseph Sickman Corsen is. Ook het Luna Kla, een compositie van Rudolf Palm op tekst van Emilio Davelaar, kan tot deze categorie worden gerekend. Volgens de musicus en componist Wim Stadius Muller is Luna Kla: "Een geniaal stukje werk van Rudolf Palm. Een juweel van een lied in de populaire Napolitaanse stijl uit de vroege twintigste eeuw. In de juiste taal en met een goede marketing had het de populariteit kunnen hebben van O Sole Mio uit 1898 van Eduardo di Capua en Ritorno a Sorrento uit 1903 van Ernesto de Curtis." Naast Jacobo Palm, Rudolf Palm en Joseph Sickman Corsen, zijn in de liederenbundel ook composities terug te vinden van Jacobo de Pool, Frater Candidus (de componist van het Curaçaose volkslied), pater Bührs, Graciela Boskaljon-Ecker, Abram Capello, Toni Palm (het Bonaireaanse volkslied), Clara (Poppy) Halman-Palm, Juan Chabaya (Padú) Lampe

(het Arubaanse volkslied), Isaac de Windt, Johannes Boskaljon en Jan Gerard (Gerry) Palm.

De uitgifte van de liederenbundel in 1948 was een groot succes. Uit een advertentie in de Amigoe blijkt dat de bundel verkrijgbaar was bij La Bonanza en bij Nilda Pinto Jesurún in de Zaanstjessteeg 43 en bij Rudolf Palm in de Nieuwindtstraat 7 te Otrobanda. De heruitgave van deze liederenbundel met een uniek bestanddeel van ons muzikaal-literair erfgoed is mede tot stand gekomen door een bijdrage van het Prins Bernhard Cultuurfonds Caribisch Gebied. Anders dan in 1948, is de liederenbundel nu verkrijgbaar bij Boekhandel Mensing's Caminada te Saliña.

Nilda Maria Geerdink- Jesurún Pinto (1918-1954).